

Tšehhi

Põhiõigused - Tšehhi

Riiklikud kohtud

Üldiselt on diskrimineerimisasjades esimese astme kohtuna pädev kostja (st selle isiku, keda süüdistatakse diskrimineerimises) elukohajärgne kohus. Kui kõik tavapärased kaebamisvõimalused on ammendatud, võib pöörduda eraldi kaebusega konstitutsioonikohtu poole (<http://www.usoud.cz/>).

Konstitutsioonikohus

Joštova 8, 660 83 Brno 2

Tel: (+420) 542162111

Faks: (+420) 542161309, (+420) 542161169

E-post: podani@usoud.cz

Põhiseaduslikkust kaitsev kohtuasutus on konstitutsioonikohus, kelle staatus ja pädevused on sätestatud Tšehhi Vabariigi põhiseaduses. Konstitutsioonikohus ei kuulu üldkohtute süsteemi. Selle põhiülesanne on kaitsta põhiseaduslikkust ning põhiseaduses, põhiõiguste ja -vabaduste hartas ning Tšehhi Vabariigi muus riigiõiguses sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi ning tagada, et riigivõimu teostatakse põhiseaduse kohaselt.

Põhiseaduse artikli 87 kohaselt otsustab konstitutsioonikohus muu hulgas põhiseaduslike kaebuste üle, mille juriidilised või füüsilised isikud on esitanud lõplike ja täitmisele kuuluvate otsuste ning muude avalik-õiguslike asutuste sekkumiste kohta, mis mõjutavad neile põhiõigusega tagatud põhiõigusi ja -vabadusi. Konstitutsioonikohtu otsused on lõplikud ega kuulu edasikaebamisele.

Oma veebisaidil tutvustab konstitutsioonikohus põhiseadusliku kaebuse esitamise menetluse juhendit, mis sisaldab menetlust puudutavat põhiteavet (vt <http://www.usoud.cz/pruvodce-rizenim-o-ustavni-stiznosti>).

Riiklikud inimõiguste kaitse asutused

Peamine inimõigusi kaitsev riiklik asutus, mis tegeleb inimese põhiõiguste rikkumistega, on riiklik õiguskaitsja (vt allpool).

Valitsuse tasandil kuulub inimõiguste küsimus inimõiguste, võrdsete võimaluste ja seadustiku ministri pädevusse; muud selle küsimusega tegelevad organid on valitsuse inimõiguste nõukogu, valitsuse soolise võrdõiguslikkuse nõukogu, valitsuse rahvusvähemuste nõukogu ning valitsuse puuetega inimeste nõukogu, mis on valitsuse nõuandvad organid.

Riiklik õiguskaitsja

Riiklik õiguskaitsja <http://www.ochrance.cz/>

Údolní 39

Brno, 602 00

Telefon: +420 542 542 111

Faks: +420 542 542 112

E-post: podatelna@ochrance.cz

Riiklik õiguskaitsja on iseseisev, sõltumatu ja erapooletu riigiorgan väljaspool avalikku haldust ega ole seega avaliku sektori asutus. Ta kaitseb isikuid avaliku sektori asutuste ja muude riigihaldust teostavate asutuste teatava käitumise eest, kui see käitumine on

- ebaseaduslik;

- seaduslik, kuid muul viisil puudulik või ebakorrekne ning seetõttu vastuolus õigusriigi ja hea valitsemistava põhimõtetega;
- või kui need organid ei täida oma ülesandeid.

Kaitsjal on õigus käsitleda kaebusi järgmiste asutuste tegevuse kohta:

- ministriumid ja muud haldusasutused, kellel on pädevus tegutsemiseks kogu Tšehhi Vabariigis, ja neile alluvad haldusasutused;
- territoriaalsed omavalitsusasutused (st omavalitsused ja piirkonnavalitsused), aga üksnes riigihalduse teostamisel ja mitte enda (omavalitsuse) volituste kasutamisel;
- Tšehhi Riigipank, kui see tegutseb haldusasutusena;
- tele- ja raadioringhäälingunõukogu;
- Tšehhi Vabariigi politsei, välja arvatud kriminaalmenetlust puudutavate uurimiste puhul;
- Tšehhi Vabariigi kaitsevägi ja kaardivägi;
- Tšehhi Vabariigi vanglateenistus;
- asutused, kus isikuid hoitakse vahi all, vangistuses, kus neile antakse kaitsvat või institutsioonilist haridust või kaitsvat ravi;
- tervisekindlustusseltsid;
- kohtuorganid ja riigiprokuratuur riigihalduse teostamisel (eelkõige seoses viivitustega menetlustes, kohtute tegevusetusega või kohtunike sobimatu käitumisega), kuid mitte kohtu või prokuröri tegeliku otsuse vastu.

Alates 2006. aastast on riiklik õiguskaitse teostanud järelevalvet ka nende isikute õiguste kaitsmise üle, kelle vabadust on piiratud.

Riiklikul õiguskaitseal ei ole õigust sekkuda eraõiguslikesse suhetesse või vaidlustesse (sealhulgas vaidlused töövõtjate ja tööandjate vahel, isegi kui tööandja on riigiasutus), ainus erand on kaebused diskrimineeriva käitumise kohta – selliste juhtumite korral võib kaitsja sekkuda ka eraõiguse valdkonnas.

Kaitsja võib teostada sõltumatu uurimisi, kuid ei tohi tegutseda riigi haldusasutuste asemel ning ta ei tohi nende otsuseid tühistada ega muuta. Kui ta aga leiab seadusrikkumise, võib ta nõuda, et asutused või institutsioonid võtaksid parandusmeetmeid.

Kui riigi haldusasutus või nende isikute kinnipidamise asutus, kelle vabadust on piiratud, ei täida oma kohustust teha kaitsjaga koostööd või pärast seadusrikkumise avastamist ei võta piisavaid parandusmeetmeid, võib kaitsja teavitada asjast üldsust.

Avalikustamine on sanktsioon, mis on kaitsjale seaduse kohaselt kättesaadav. Sellisel juhul võib kaitsja teha üldsusele teatavaks ka eksinud ametiasutuse nimel tegutsevate konkreetsete isikute ees- ja perekonnanimed.

Kaebuse riiklikule õiguskaitsele peab esitama isik, kes taotleb oma õiguste kaitsmist, või tema seaduslik esindaja. Kui kaebus esitatakse teise isiku nimel, tuleb seda tõendada volikirjaga või muu dokumendiga, milles määratakse kindlaks volituste ulatus.

Kaebus peab alati sisaldama järgmist:

- kaebuse esitaja eesnimi, perekonnanimi, aadress ja telefoninumber; juriidilise isiku puhul nimi, registrijärgne asukoht ning tema nimel tegutsema volitatud isik;
- probleemiga seotud asjaolude kirjeldus, sealhulgas viide, kas asjaga on juba pöördutud mõne muu organi poole ja millise tulemusega;
- viide ametiasutusele või -asutustele, mille vastu kaebus on suunatud;
- tõend, et kaebuse esitaja on tulemusteta palunud ametiasutusel, mida kaebus puudutab, võtta parandusmeetmeid;
- kui asjas on tehtud mis tahes otsus, peab kaebuse esitaja esitama selle otsuse koopia
- ning mis tahes selliste dokumentide koopiaid, mis on selle asjaga seotud ja sisaldavad olulist teavet.

Uurimiste pikkus ja kaebuste lahendamise kestus on erinev ning oleneb alati juhtumi asjaoludest ja keerukusest. Seadusega ei ole kaitsjale kehtestatud tähtaegu; kaitsja püüab käsitleda kõiki kaebusi võimalikult suures ulatuses ja võimalikult lühikese ajaga.

Viisi puhul, kuidas kaitsja on kaebust käsitlenud, või selle tulemuse puhul puudub õiguskaitsemeede (neid ei saa edasi kaevata).

Kaebuse saab esitada:

kirjalikult – eelistatavalt prinditud **kaebusevormil**, mis tuleb saata aadressil Veřejný ochrání práva, Údolní 39, 602 00 Brno. Samuti on võimalik saata isiklik kiri;

e-posti teel (ka elektroonilise allkirjata), aadressil podatelna@ochrance.cz koos probleemi sisu kirjeldusega, või mis veel parem, täites [kaebusevormi](#) ja saates selle e-posti teel;

e-andmevahetussüsteemi kaudu – riikliku õiguskaitsja büroo ID on jz5adky. Andmesõnum võib sisaldada täidetud kaebusevormi või isiklikku kirja, mis pakub probleemi kohta olulist teavet;

failiteenuse **interaktiivse** [elektroonilise vormi](#) kaudu, millega tagatakse, et avaldus sisaldab kõiki vajalikke üksikasju;

avaldust riikliku õiguskaitsja büroo kaebuste esitamise osakonda **isiklikult kohale toimetades** (Údolní 39, Brno), igal tööpäeval kell 8.00–16.00. Sel viisil on võimalik toimetada kaitsjale kaebuse lisad mitte üksnes kirjalikult (paberil), vaid ka andmekandjatel;

esitades kaebuse isiklikult aruandena – tööpäevadel kell 8.00–16.00 on võimalik tulla isiklikult riikliku õiguskaitsja büroo hoonesse kaebuste vastuvõtu osakonda, kus kaebust arutatakse ja pannakse büroo juristiga kirja.

Spetsiaalsed inimõigusi kaitsvad asutused

Riiklik õiguskaitsja ja laste esitatud kaebused

Tšehhi Vabariigis ei ole lasteombudsmani; riiklik õiguskaitsja tegeleb praegu ka laste esitatud kaebustega, mis puudutavad nende õiguste ja huvide kaitsmist.

Riiklik õiguskaitsja <http://deti.ochrance.cz/>

Údolní 39
Brno, 602 00

Telefon: +420 542 542 888

Faks: +420 542 542 112

E-post: deti@ochrance.cz

Lapsed saavad riikliku õiguskaitsja poole pöörduda mitmel viisil, näiteks **tavakirjaga**, mis saadetakse postiga või tuuakse isiklikult aadressile Veřejná ochránkyně práv, Údolní 39, 602 00 Brno, või **kasutades** [interaktiivset vormi](#) ja täites selle vastavalt juhistele, **e-kirjaga**, saates selle aadressile deti@ochrance.cz, või **isiklikult** riikliku õiguskaitsja aadressil, kus laps saab probleemi ombudsmani büroo juristiga arutada ja selle kirja panna.

Eelkõige tuleks kaebuses selgelt osutada:

- kelle või mille kohta laps kaebuse esitab (sealhulgas vähemalt asutuse või muu institutsiooni või isiku nimi, kellega laps kokku puutus);
- lapse ees- ja perekonnanimi, sünnikuupäev ja elukoht;
- probleemi kirjeldus;
- kontaktandmed, st telefoninumber, e-posti ja postiaadress.

Kaitsja **võib aidata** last nt

- juhul, kui sotsiaaltöötaja kuritarvitab ametiseisundit;
- kui kohtumenetlus võtab kaua aega;
- kui kohtunik käitub sobimatult;
- kui last koolis kiusatakse;
- kui last ei võetud kooli;
- kui lastekodus on ebatavaliselt range kord, kiusamine jms;
- kui lapse vanemad ei ole saanud sotsiaaltoetusi;
- kui ametiasutused on lapse vanavanemate pensionid valesti arvutanud;
- kui ehitusamet ei tegele hoone halbade tingimustega (ehituslike ja tehnilistega) või kui naaber ehitab ilma loata;
- kui ametiasutused ei suuda takistada prügi ladustamist keelatud kohta;
- kui mittetoimiva toote kohta esitatud kaebust ei ole käsitletud.

Seevastu ei tohi riiklik õiguskaitsja näiteks:

- muuta kohtuotsust;
- sekkuda Tšehhi Vabariigi politsei uurimisse (sellega seoses on teatavad volitused riigiprokurööril, kes valvab politsei tegevuse järele);
- sekkuda inimestevahelistesse vaidlustesse (nt naabritevahelised vaidlused maa üle, lapsevanemate või muude pereliikmete vahelised vaidlused) – nende küsimustega tuleb pöörduda kohtusse.

Asutused, mis annavad abi diskrimineerimisohvritele

Riiklik õiguskaitsja

Údolní 39
Brno, 602 00

Telefon: +420 542 542 111

Faks: +420 542 542 112

E-post: [✉ podatelna@ochrance.cz](mailto:podatelna@ochrance.cz)

Riikliku õiguskaitsja seaduse kohaselt annab kaitsja diskrimineerimise ohvritele **metoodilist abi**:

- kaitsja hindab, kas kõnealune käitumine võib diskrimineerimisvastase seaduse kohaselt tegelikult kujutada endast diskrimineerimist;
- annab diskrimineerimise ohvritele nõu, kuidas jätkata, kelle poole pöörduda ja kuidas esitada kaebus diskrimineerimismenetluse algatamiseks.

Kui isik esitab kaitsjale taotluse diskrimineerimist uurida, peab ta väidetavat diskrimineerivat käitumist võimalikult täpselt kirjeldama ning lisama taotlusele mis tahes ja kõik tõendid, mis võivad diskrimineerimise toimumist kinnitada.

Isikuandmete kaitse büroo

Isikuandmete kaitse büroo [✉ https://www.uouu.cz/](https://www.uouu.cz/)

Pplk. Sochora 27
170 00 Praha 7

Telefon: +420 234 665 111

Faks: +420 234 665 444

E-post: [✉ posta@uouu.cz](mailto:posta@uouu.cz)

Isikuandmete kaitse büroo (OPPD) on sõltumatu asutus, mis:

- valvab seadusjärgsete kohustuste järgimise üle isikuandmete töötlemisel;
- peab isikuandmete töötlemise loaga üksuste registrit;
- võtab vastu kodanike kaebusi seadusrikkumiste kohta;
- annab konsultatsioone isikuandmete kaitse kohta.

Büroo tegevus on määratud kindlaks muudetud seadusega nr 101/2000, milles käsitletakse isikuandmete kaitset ja muudetakse teatavaid seadusi.

Isikuandmete kaitset käsitleva seaduse eesmärk on kodaniku õigus kaitsele **lubamatu sekkumise eest era- ja isikliku elu ning isik uandmete lubamatu kogumise, avaldamise ja muu väärkasutamise eest**, nagu see on tagatud põhiõiguste ja -vabaduste hartaga.

Kui keegi avastab või tal on põhjust kahtlustada, et tema isikuandmeid töödeldakse, rikkudes tema õigust era- ja isikliku elu kaitsele ning rikkudes isikuandmete kaitse seadust – näiteks kui töödeldavad isikuandmed ei ole täpsed või kui neid kasutatakse muul kui sellel eesmärgil, milleks neid taotleti –, on tal õigus esitada büroole kaebus.

Kaebus, milles juhitakse tähelepanu isikuandmete kaitse seaduse kahtlustatavale rikkumisele, peaks sisaldama järgmist:

- selle isiku andmeid, keda kahtlustatakse isikuandmete kaitse seaduse rikkumises;
- selle tegevuse kirjeldus, mis hõlmab isikuandmete kaitse seadust rikkuvat isikuandmete töötlemist;
- viide isikuandmetele (või vähemalt nende kategooriatele), mida töödeldi isikuandmete kaitse seadust rikkudes;

- dokumendid või muud materjalid (või nende koopiad), millega dokumenteeritakse teataja (kaebuse esitaja) ja selle isiku seost, kes tema isikuandmeid ekslikult töötles;
- dokumendid või muud materjalid (või nende koopiad), millest saab järeldada, et isikuandmete kaitse seadust on rikutud;
- mis tahes viited kättesaadavatele vahenditele, mis võivad kirjeldatud asjaolusid kinnitada;
- teataja (kaebuse esitaja) kontaktandmed.

Kaebuse saab büroole esitada ka anonüümselt või saata e-posti teel.

Kaebuse esitaja ei osale võimalikus haldusmenetluses, kuid teda võidakse tunnistajana küsitleda.

Muud spetsialiseerunud asutused

Esimene asutus, kuhu füüsilised isikud võivad inimese põhiõiguste rikkumise korral pöörduda, on riiklik õiguskaitsja. Teised selle valdkonna organid on näiteks

siseministeriumi haldusalas olev pagulaste tarbeks kasutatavate ehitiste administratsioon

<http://www.suz.cz/>

Lhotecká 7
143 01 Praha 12

Telefon: +420 974 827 118

Faks: +420 974 827 280

E-post: podatelna@suz.cz

Pagulaste tarbeks kasutatavate ehitiste administratsioon (*Refugee Facility Administration*, RFA) on riiklik korraldusüksus, mis allub avaliku korra ja julgeoleku eest vastutavale aseministrile ning teeb koostööd valitsus- ja rahvusvaheliste asutustega, kohaliku omavalitsuse organitega ja valitsusväliste organisatsioonidega. Samuti haldab see välisriigi kodanikele mõeldud kinnipidamisasutusi; alates 2009. aastast on see piirkondade pealinnades hoidnud töös välisriigi kodanike lõimumist toetavate keskuste võrgustikku.

Tšehhi Vabariik kasutab RFA-d majutuse ja muude teenuste pakkumiseks varjupaigataotlejatele, pagulastele ja seaduse nr 326/1999 (mis käsitleb välisriigi kodanike viibimist Tšehhi Vabariigis) ning seaduse 325/1999 (mis käsitleb varjupaika) alusel kinnipeetavatele välisriigi kodanikele. RFA eesmärk on pakkuda sellistele isikutele asjakohaseid ja väärikaid tingimusi.

Tšehhi Vabariigi puuetega isikute riiklik nõukogu

Partyzánská 7
170 00 Praha 7 – Holešovice

Telefon: 266 753 421

E-post: nrzpcr@nrzp.cz

Alates 11. detsembrist 2014 on puuetega isikute riiklik nõukogu registreeritud riiklik ühendus, kes esindab puuetega inimeste huve riigi ja avaliku sektori asutustega suhtlemisel. Riikliku nõukogu roll on aidata kaasa puuetega inimeste lõimimisele ühiskonda ning järjepidevalt kaitsta nende inimõigusi. See on puuetega inimestega tegeleva valitsuskomisjoni peamine nõuandev organ.

Selle prioriteetid on lisaks ka järgmised:

- puuetega inimeste organisatsioonide koordineerimine ühist hui pakkuvates küsimustes;
- üldsuse teavitamine puude teemal;
- puuetega inimeste vastaste diskrimineerimisjuhtumite seire;
- puuetega inimeste elu parandavate projektide rakendamine;
- plaanide tegemine puuetega inimestele võrdsete võimaluste loomiseks piirkondlikul tasandil;
- professionaalsete nõustamiskeskuste riikliku võrgustiku tööhoidmine;
- publikatsioonide, ajakirjade ja teabematerjalide avaldamine.

Muu

Tšehhi Vabariigis on mitu mittetulundusorganisatsiooni, mis tegelevad inimõiguste küsimustega ja aitavad inimesi, kelle inimõigusi rikutakse.

Välismaalaste lõimimise keskus

<http://www.cicpraha.org/>

Pernerova 32/10, 186 00, Praha 8

E-post: info@cicpraha.org

Välismaalaste lõimimise keskus (*Centre for Integration of Foreigners*, CIF) on kodanikuühendus, mis asutati 2003. aastal, et aidata välismaalastel Tšehhi ühiskonda lõimuda.

See keskendub Tšehhi Vabariigis pikaajaliselt või alaliselt elavatele välismaalastele mõeldud ambulatoorsetele ja teavitusteenustele ning haridusprogrammidele. CIF-il on filiaalid kõigis Tšehhi piirkondades, pöörõhk on aga Prahal ja Böömimaa keskosal. Organisatsioon on registreeritud sotsiaalteenuste osutajana vastavalt sotsiaalteenuste seadusele ning sel on vabatahtliku teenistuse seaduse kohane akrediteering.

Organisatsiooni põhitegevus on muu hulgas järgmine:

- sisserändajate sotsiaalse nõustamise pakkumine alalistest ja pikaajalistest elanikest välisriigi kodanikele ja rahvusvahelise /täiendava kaitse saajatele;
- karjäärinõustamise ja arenguprogrammide ning tegevuse pakkumine sisserändajatele, eesmärgiga aidata neil tööturule siseneda;
- madala lävendiga (avatud) tšehhi keele kursuste ja muude spetsiaalsete tšehhi keele kursuste korraldamine välismaalastele, sealhulgas uute ja progressiivsete õpetamismeetodite väljatöötamine;
- muu haridustegevuse korraldamine (tšehhi ja võõrkeelte õpetajate haridus, võõrkeelte õpetamine, pedagoogiliste töötajate täiendkoolitus, juhendamine, arvutikursused jne);
- vabatahtlike programm – individuaalse koostööna toimuv mentorlus kliendi ja vabatahtliku vahel ning vaba aja ja ühiskondliku tegevuse, kohtumiste, arutelude, teemaõhtute jne korraldamine);
- teavitustegevus – seminarid, teabematerjalid.

Kõigi programmide eesmärk on võimaldada Tšehhi Vabariigis elavatel sisserändajatel elada sõltumatut ja väärikat elu, tagades samas, et nad järgivad kohalikke seadusi ja ka inimestevahelise suhtluse standardeid ning on nendest teadlikud, ja edendades vastuvõtva ühiskonna poolset mõistmist, abivalmidust ja austust iga sisserändaja suhtes.

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 13/05/2019